

Alternativní medicína

kam s ní?

Tiskové konference jen málokdy přežívají týden, kdy se konají, avšak existují výjimky, jejichž obsah nejen rezonuje ve společnosti velmi dlouho, ale pomáhá formovat budoucí stav věcí. K oněm výjimkám se řadí dvě tiskovky, jež se v loňském roce zaměřily na téma alternativní medicíny.

Obě akce ukázaly, že úsilí vynakládané na vymezení přínosů a rizik alternativních metod vrhá světlo také na medicínu klasickou, jak na její úspěchy, tak na její hranice. První ze zmíněných tiskovek proběhla na konci května 2015 a jejími hlavními protagonisty byli předseda ČLS JEP prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., MBA, a prof. MUDr. RNDr. Jiří Beneš, CSc., předseda Pracovní skupiny pro nevědecké léčebné a diagnostické metody ČLS JEP.

CAM je doma i na Harvardu

Shrňme to nejdůležitější, co na ní zaznělo: Popularita alternativní medicíny na celém světě vzrůstá, proniká do všech oblastí medicíny kromě urgentní, skrývá často nemalá rizika, neboť mj. skýtá pole působnosti laickým léčitelům, odpovědnost za poskytnutou službu nebývá odborně garantována nebo je definována pouze občansko-právně, lidé o prevenci a medicíně obecně vědí jen velmi málo, takže snadno podléhají svodům vyložených šarlatánů, a proto je třeba hledat institucionální nástroje, jež by do praxe poskytování této péče vnesly jasná pravidla. Ta by měla vyústit v zatížení provozovatelů „alternativy“ právní odpovědností za výsledky léčby.

Netřeba pochybovat o tom, že zvláště „u nemocných s infaustními diagnózami jde často o snahu využít každé léčebné metody přinášející sebenepatrnější naději na vyléčení“, jak konstatují oficiální výstupy z tiskovky. Zvláště

tě s ohledem na tuto leckdy tragickou praxi je proto apel na co nejrychlejší vypracování pravidel hry a jejich zavedení do praxe třeba ocenit a podpořit. Na druhé straně však hrozí, že s vaničkou vylijeme i dítě.

Celá tisková konference, již se zúčastnilo několik desítek novinářů, se totiž nesla v duchu, že odborný ortel je třeba vynést nad celou komplementární a alternativní medicínou (dále CAM – z anglického *complementary and alternative medicine*). Odsudku tedy nebyla vystavena jen praxe vyložených šarlatánů z řad léčitelů bez odborného medicínského vzdělání a některé vyloženě pochybné metody; se scientologií, naturopatií, psychickou „chirurgií filipínského typu“, psychotronickou diagnostikou, léčbou dotykem, kovy, drahokamy. tzv. magnetizovanou, mrtvou, živou, resp. pí-vodou, pyramidovými tvary, keltskými a jinými magickými symboly, talismany nebo barvami to schytala i akupunktura, aromaterapie, masáže, chiropraxe (manipulační výkony při vertebrogenních potížích), aplikace některých rostlinných drog či podávání tělu vlastních látek, a to vše z rukou lékařů, kteří v takovém případě „opouštějí vědecké základy medicíny a CAM sami věří“.

Skutečnost je však taková, že katedry a oddělení CAM najdeme na nejprestižnějších amerických i evropských univerzitách, kde se metody, jako například akupunktura či podávání tělu vlastních látek, zkoumají pomocí zcela regulérních vědeckých metod. Argument, jež obsahují i oficiální výstupy tiskovky, že „světové písemnictví je chudé na dvojité zaslepené klinické studie, které by prokazovaly specifickou účinnost CAM při diagnózách, které nemají charakter psychosomatických onemocnění“, platí především v tom smyslu, že chybí velké studie, pro něž je typické, že je organizují velké farmaceutické firmy, které však nemají mnoho důvodů do oblasti CAM vstupovat. Menších studií a klinických pozorování je naopak mnoho a jejich výsledky velmi často potvrzují, že metody CAM se skvěle osvědčují jak v roli doplňkové a podpůrné terapie, tak základní léčby druhé volby při nemožnosti použít standardní přístupy.

I čínský lékař dochází k opakovatelným výsledkům

Jistou bezradnost, kdy valná část představitelů západní medicíny ve vztahu k CAM neví, „kam s ní“, prokázala také další tisková konference-seminář,

„Alternativní medicína v Česku“, která proběhla v rámci tradičních Medialogů na půdě děkanátu 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v loňském listopadu. Došlo však zde také k určitému posunu. Krom odsudků en bloc zde naplno zněla i vstřícnost vůči těm metodám CAM, jež provozují školenci odborníci a které zjevně pomáhají. Hlavní roli pak sehrála medicína čínská, již zde obhajoval ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., jehož zásluhou vzniklo centrum čínské medicíny na půdě hradecké fakultní nemocnice.

Prof. Prymula zdůraznil, že dělení na medicínu klasickou a alternativní považuje do jisté míry za zavádějící, že by raději uvítal dělení na medicínu založenou versus nezaloženou na důkazech. Právě toto prisma pomohlo skrze diskusi na semináři ukázat, že jedno z hlavních nedorozumění spočívá v neschopnosti vidět jako funkční jiné přístupy, než jsou „naše“, euro-americké, opřené o „nás“ metodologický a pojmový aparát. Jenže právě čínská medicína tyto atributy má, byť je nevidíme, jinak by přece nemohla v terapii docházet k opakovatelným výsledkům. Dokonale to vyjadřují slova odborníka, jenž se sice semináře nezúčastnil, ale jehož erudice v dané problematice je nesporná, biologa a filosofa prof. RNDr. Stanislava Komárka, Dr.: „Tradiční čínská medicína operuje s naprosto jinými pojmy nežli medicína evropská, Číňané nejsou ale tak doktrínální, jako my. Kdyby o nás mluvili, řekli by, že nám nezáleží na tom, kolik hlíny přehážeme, ale jakou lopatu používáme. Čínská medicínská doktrína je s evropskou nekompatibilní podobně, jako řekneme buddhistické pojmy s křesťanskými...“

Vyučujeme psychosomatickou medicínu

Pokud si tento pohled osvojíme, bude nám jasné, že lze souhlasit s prof. Prymulou, že bychom měli

„z osvědčených systémů vybírat to pozitivní, co může být doplňkovou alternativou v dobrém slova smyslu tam, kde západní medicína selhává a východní má prokazatelný efekt“. Onen efekt má však čínská medicína i proto, že na rozdíl od evropské zahrnuje do svých rozvah a terapií také psychiku pacienta.

Právě tento moment vyzdvihl na semináři psychiatr a pedagog z Ústavu všeobecného lékařství 1. LF UK MUDr. Radkin Honzák, CSc. Velmi názorně a přístupně shromážděnému auditoriu ukázal, jak moderní západní medicína zcela pomíjí psychosociální a spirituální rozměr pacienta, který je integrální součástí jak zdraví, tak nemoci. „Psychosomatické aspekty onemocnění nelze vnímat ani jako nadstavbu, ani jako něco pouze psychického,“ zdůraznil dr. Honzák, jenž vzápětí volal po tom, aby se psychosomatický přístup začal u nás vyučovat jak na lékařských fakultách, tak v postgraduálním vzdělávání.

Poukázal tak nepřímou, ale jasně na něco, co se stává čím dál běžnější součástí praxe mnoha českých lékařů. Ti nejsou slepí, aby nepochopili, že za nejčastějšími somatickými obtížemi jejich pacientů stojí v dnešní hektické době především trvalý stres. Proto sahají k metodám, jako je akupunktura, fyziologická regulační medicína či podávání tělu vlastních látek, pomáhají jim totiž „zapojit“ do terapie i pacientovu psychiku a odvracet je tak od škodlivého životního stylu směrem ke zdravějšímu chování. A speciálně podávání tělu vlastních látek se osvědčuje v onkologii, kde panuje největší obava z „šarlatánů“ a jejich metod. Potvrdilo to i stanovisko Vědecké rady ČLK, které v květnu 2014 schválila podávání vysokých dávek vitamínu C onkologickým pacientům.

PhDr. Pavel Taněv
 redaktor, Edukafarm, Praha

Medialogy o alternativní medicíně proběhly na půdě děkanátu FVL UK.
 Odleva prof. Roman Prymula, prof. Alexi Šedo, moderátorka Lucie Vopálenská a dr. Radkin Honzák.